

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én másfél iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Ném tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtat'k.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az Erdélyi Gazda

kiadó-hivatalához czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatról a kiadó hivatal ad felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök Szabó József; Dr. Berde Áron, Bárá Jósika Sámuel, Szabó Sámuel, Vörös Sándor felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: Az erdélyi gazdasági egylet véleménye a mezőgazdasági rendtartás előadói javaslatáról. -- Szolnok-Dobokamegye gyümölcsészete. Fodor László, Jelentés a szent-benedeki birtok megszemléléséről. Barcsay Kálmán. - A brüsseli kiállítás. - Kolos-monostori szüret. - Páczini eladó bikák. - Könyvismertetés. Szabó Sámuel. - Egyleti mozgalmak. vál. ül. 1887. október 31-én. - Egyleti mozgalmak: II. a csikmegyei gazd egylet vál. ülése. -- Piaczi árak. -- Hirdetés. --

korlátozását. Pedig mindjárt a javaslat elején a magántulajdon és rendelkezési jog élesen meg van támadva még pedig oly ujjonan teremtett közeg — a községi (városi) gazdasági bizottság — által, melyet az erdélyi országgrészben a községek $\frac{3}{4}$ részében felállítani teljes lehetetlenség! Az a rendelkezés, hogy csakis 12 hold vehető ki a közös vetésforgó alól: magában véve is önkényes, de mint abszolút szám sem állhat meg, mert hol soknak, hol kevésnek fog a lokális viszonyok szerint bizonyulni. Ha pedig a kivett földterületekre mégis szolgálmaq róhatók, akkor a közös vetésforgóból való kibocsátásnak esetleg valjon mi előnye lesz? Hogy a művelés alá vett területnek legalább egy hetede takarmányos legyen, üdvös intentiótól van kétségkívül sugalva, de szintén mélyen belevág a magántulajdonba; továbbá legkevésbé sines szabályozva, honnan, mely arányban hasítandó az ki, kik és mely arányban részesednek belőle stb; csak sejteni lehet, hogy tán ezt is a községi gazdasági bizottság kell, hogy megállapítsa? E kérdésben egyletünk most is csak azon álláspontot foglalja el, melyre 1885-ben helyezkedett, midőn azt írta: „tagosítatlan birtokon sem a takarmányosnak, sem a zöld ugarinak hagyatását im per a t i v e keresztülvihetőnek nem tartjuk; sőt tagosított birtokban is csak nagyobb részleteknél lesz az lehetséges.“

Ha az I. fejezet egyik cikkje a 12 holdnál kisebb területen a megtelepülést és nagyobb industriát külön engedélyhez köti, úgy kivált városok közelében esetleg a belterjes gazdálkodást és haladást akasztja meg, ha az engedély megtagadtatik.

Vannak végre a javaslat I. fejezetében cikkelyek, melyek a birói végrehajtást szabályozzák és az eddigi állapothoz képest igen nevezetes és lényeges előnyöket biztosítanak; de bármennyire kívánjuk is azoknak létrejöttét és fenntartását, azok teljességgel nem a mezőgazdasági rendtartásba, hanem a polgári törvénykönyvbe tartoznak, hová mindenestre felveendők lesznek. Egyszersmint határozottan kijelentjük, hogy a célba vett

Az erdélyi gazdasági egylet véleménye a mezőgazdasági rendtartás előadói javaslatáról.

Az előttünk fekvő terjedelmes javaslat mindenekelőtt eltér attól, a mit az 1885-ben a nmlgu ministerium által kiküldött kérdőívek nyomán várniuk kellett; azt kellett ugyanis hinnünk, hogy a begyűlt adatok alapján tisztán mezőrendőri törvényjavaslat fog készülni, holott a jelen munkálat a mezőgazdasági rendtartásról szól és így sok olyan intézkedésnek és intézménynek ad helyet, mely az általunk feltett esetben kimaradt volna!

Megismertelve a javaslat tartalmával, már általánosságban is ki kell mondanunk, hogy annak igen lényeges elveit nem osztjuk, bár azoknak üdvös intencióit legkevésbé sem tagadjuk. Tárgyalásunk külsőben is fejezetenként történt és főleg csak az elvi eltérések konstatálására szorított; hivatkozva, a hol szükségesnek láttuk, az 1885. december hóban egyletünk által beküldött válasziratra; — mert a javaslatnak részletes átdolgozását vagy merőben új javaslatnak készítését e perczen, a nmlgu ministerium által összehívott szaktanácskozmány küszöbén, célravezetőnek nem tarthatuk.

Igen sok elvi kifogás fér mindjárt az I. fejezethez, melynek címe: „Általános intézkedések“; — mert ha illő, hogy mindenki a mások jogát épségben tartsa, akkor első sorban e törvénytől kell várniuk azoknak megvédését, de nem

kedvezményt minden birtokra — területi minimum kikötése nélkül — egyaránt kiterjesztendőnek véljük. —

* * *

A II-ik fejezet „A legeltetésről“ szól és itt, a fentiekhez híven, a legtöbb esetben a községi gazdasági bizottságot mellőzve a határozatot az érdekelt birtokosság birtokaránylagos többségére öhajtanók bizni. Igen veszélyesnek tartjuk — a mi viszonyaink alatt legalább — azon elvet, hogy külső birtok nélkül is gyakorolható legyen a legeltetési jog, minek határozott elveését kérjük. Egyáltalában sajnálattal nélkülözünk itt mindennemű intézkedést, mely az annyira rendetlen legeltetés szabályozását legalább megkísértené; miért is bátrak vagyunk már idézett 1885-iki egyleti válaszukra utalni, hol azt mondtuk: „Nem marad egyéb hátra, mint községenként a természetes legelők területének, valamint azok minőségének megállapítása; ehhez képest pedig az azokon legeltethető állatlétszám meghatározása, mely az egyésekre a birtokarány kulcsa szerint lesz felosztva. Más szavakkal: az u. n. legelő limitáció lesz mindenütt a közös legelőre életbe léptetendő, a mely különben is régi erdélyi törvényen, az Approbatae Constitutiones, Pars III-ban foglalt XXIX. és XXXII-ik cikkelyeken alapszik. A limitációt egy bizottság eszközölje, melybe a birtokosok is, a volt urbéresék is egy-egy képviselőt válasszanak, kik a szolgabíró elnökségének vezetése alatt végzik feladatukat. Az esetleges legelők, u. n. kaszálók, ugar, vagy tarló használatára szintén limitáció által szabályoztassék.“ Igen természetes, hogy az állatoknak egymáshoz való értékaránya (p. o. egy tehén = hány juh stb.) pontosan megállapítandó. —

* * *

A III. fejezet „A mezői utakról“, ugy a mint előtünk áll, inkább azért hívja fel nyilatkozatunkat a mi nincs benne, mint azért, a mi benne van! Az utfenntartás, utkészítés, hidépítéshez stb. való hozzájárulás mérve legcélszerűbben birtokaránylagosan lesz megállapítandó, a mi nem bizható a szerintünk nem is létező községi gazdasági bizottságra, hanem valószínűleg a községi előljárásnak lesz feladata, mert a hatóság: a sokat zaklatott főszolgabíró, alig lesz képes mindezen igényeknek megfelelni. Hogy miért kelljen még valakit meghallgatni, ha idegen területen engedély nélkül vert ut betöltéséről van szó? azt nem értjük.

Az egész rövid fejezetben azonban épen az nem foglaltatik, a mit legalább mi epedve vártunk, t. i. a határutak rendezéséről szóló intézkedés — és így ismét kénytelenek vagyunk egyletünknek 1885-ben adott válaszirátára visszanyulni és abból a következőket idézni: „Legcélszerűbb és legolcsóbb eljárás az u. n. határutrendezés lenne, azaz, hogy az összes dülők utai aként rendeztessenek, hogy mindenki saját parcellájához hozzáférhessen; valamint a legelőre, itatóra, erdőre s malomhoz vezető utakról is egyidejűleg gondoskodni kell. A mezői utak ezen szabályozása, ha az arra szükséges terület a birtokosok által másként át nem engedtetnék, kisajátítás útján is lehetővé tétessék. A dülők utak rendezésének életbeléptetése a mi viszonyaink alatt felette fontosnak mondható, mert ez a legsikeresebb mód arra, hogy mindenki saját földjéhez

akadálytalanul hozzájutva, azt tényleg szabadon is használhassa. Igaz ugyan, hogy e bajon a tagosítás leggyökeresebben segíthet; de ez költséges, lassu és sem imperative el nem rendelhető, de mindenütt keresztül sem vihető.“ — Ilyenmü vagy hasonló értelemben tett intézkedéstől nagyon üdvös eredményt váránk és evvel egy igen kellemetlen és káros „szolgálat“: a más földjén való keresztüljárás szűnne meg. —

* * *

„Az ültetvényekről“ szóló IV-ik fejezetet általában véve helyesljük, azon egy változtatással, hogy a községi faiskolák felügyelete és általában az azok felett való intézkedés már rendeltetésüknél fogva is a községi iskolaszékekre lenne bízandó. —

* * *

Az V-ik fejezet „A káros állatok és növények irtásáról. Hasznos madarak oltalmazásáról“ szól. A községi gazdasági bizottság nem léteben az irtás iránti javaslatételnek el kell maradnia és az eljárást a törvénynek a községi előljárásságra kell bízni. Szükségesnek látjuk továbbá konstatálni, hogy a vadkomló csak oly területen vagy vidéken nevezhető „káros növény“-nek, hol nemes komlóültetvények fordulnak elő, egyebütt nem. A káros rovarok irtásának előmozdítására nem jutalmakat tartunk célravezetőeknek, hanem azt — mint 1885-iki válasziratunkban kifejtettük, — bizonyos állatok fogásáért vagy szedéseért, — darab vagy ürmérték szerint — bizonyos díjakat állapítani meg, a melyek évről-évre a fellépés tömegességéhez képest változnának. Ilyen állatok közé sorolandók: egér, csimasz, cserobogár, káposztazöldönk és esetleg még más is. Egyletünk tehát általánosan intézkedést kíván és midőn megjegyzi, hogy ezen ügy a lajtantuli tartományok többjében törvény által van a fentiek értelmében szabályozva, egyszersmint hozzáteszi, hogy ott az esedékes díjak felét a község, felét pedig az állam viseli.

A mi néhány névszerint is felsorolt káros emlősnek és madárnak köteles irtását illeti, e kötelezettség természetesen csak a birtokos saját területére vonatkozhatik; de ez esetben is célszerűbb csupán a fészkek és lakhelyek pusztítását követelni, mert különben a birtokos igen sok vexátiónak lehet kitéve. Azt pedig, hogy az e fejezetben kívánt irtás, illetve oltalmazás a külső cselédek felvételekor kikötendő és szegődségi levelükbe felveendő volna — sem helyesnek, sem hasznosnak nem tartjuk.

* * *

A VI-ik fejezet: „Az állattenyésztésről“ ismét oly intézkedéseket enged meg magának, melyek a magántulajdont és rendelkezést lényegesen korlátozzák! Nincs kifogásunk ellene, ha a nmlgu ministerium tenyészkerületeket állapít meg és ez által mintegy irányt mutat, de tovább sem miszinalatt nem szabad mennie és így a községi apaállatoknak ezen alapon szándékolt korlátozásának is el kell esnie. Hogy miért van a községi mének beszerzésére oly hosszú határidő téve? azt nem tudjuk; vagy csak azért szerepel a 15 év itt, hogy a kivételes rövidebb beszerzési határidő megadása iránt lehessen folyamodni?

A tenyésztésre való felügyeletet a járási gazdasági bizo-

ság elejtésével a törvényhatósági gazdasági bizottságra véljük átruházni, melynek általunk contemplant, a javaslatlól eltérő szervezetét ké-őbb a maga helyén ismertetni fogjuk. Az állat-állomány nyilvántartását a községi előljárásságra kellene bízni.

E fejezetben nem tudjuk helyeselni azt sem, hogy az állami apaállatoknak bizonyos kiváltságok vannak fenntartva. Ha már az állami fedező állomások bizonyos ellenőrzése kívánatosnak mondható, annyival elengedhetetlenebb a szigorú felügyelet, ha az állami telepekről származó, vagy az állam által szállított apaállatokról van szó! E tekintetben tehát a hatáskör bővítendő, mert ha a bizottság elég szakértő a többi magállatok megbíráására, akkor a közvetlenül vagy közvetve az állam által szállítottakat is meg kell, hogy ítélni tudja: sem szakértelmében, sem jóhiszemiségében éppen ezen esetekben kételkedni nem szabad! Az itt kivételben részesülő állatokra nézve legfeljebb annyit lehetne concedálni, hogy a kiberelés iránti intézkedés a ministeriumnak tartassék fenn. —

* * *

A VII-ik fejezet: „A gazdasági egyesületek ről”, szerintünk — dacára a bővebb keretnek, mely a „mezőrendtartást” a „mezőrendőri törvényhez” képest körül foglalja — semmiképen sem tartozik ide és úgy, a hogy szövegeze van, nem is bír jelentőséggel, ha egészen kimarad. Nagyobb függést látunk benne kifejezve, a mennyiben bejelentések, évi működést és számadást tárgyazó iratok a törvényhatósághoz be-terjesztendők; de hogy evvel szemben az egyletek akár erkölcsi-leg, akár anyagilag valamit nyernének, arról szó sincs! Pedig a mi viszonyaink alatt a gazd. egyletek működése csak akkor lesz célirányos és öntudatos, ha azok legalább félhivatalos jelleggel felruházva és bevételeikre nézve a nagyon ingadozó társadalmi résztvétől inkább önállósítva lesznek. Hogy ezen cél minő szervezet útján lenne elérhető: az iparkamarák organisá-tiója és fenntartási kulcsa szerint, vagy más módon? annak fej-tegetése most nem tartozik ide; de bizonyos, hogy a jelen álla-potban a gazd. egyletek nem szerepelhetnek úgy, mint a mező-gazdasági érdekek megbízható közegei; hanem csak itt-ott, a viszonyok kedvezése szerint mozdíthatnak valamit — főbbnyire rendszertelenül — az általuk felkarolt ügyön. E kérdés megér-demli, hogy úgy a magas ministerium, mint az egyletek részéről beható tárgyalás alá vétessék. —

* * *

A VIII-ik fejezettel: „A gazdasági bizottsá-gok ről” aránylag hamar végezhetünk, mert nézetünk szerint úgy a községi (városi), mint a járási bizottságok általában véve elejtendők. A községi azért, mert a számára fennhagyott feladatok megoldására megkivántató értelmiséget a legszamosabb esetben az illető községben össze sem lehet hozni s így kivihetetlen, vagy legalább is csak kivételesen kivihető; a járást pedig azért, mert az ingyen hivataloskodással telt gyakorlati tapasztalatok teljességgel nem bátorítanak fel az ilyenmü intézmé-nyeknek szaporítására. Azért nézetünk szerint csakis a törvény-hatósági gazdasági bizottság volna meghagyandó, melynek meg-lehetne adni a jogot, hogy ott, a hol a községi gazd. bizottság felállítása lehetséges, azt életbe is hívja és a törvény keretén belül

bizonyos hatáskörrel felruhazza. Hogy a megye minden része, a város minden kerületje képviselve legyen, arra nem absolut szám kimondását tartjuk helyesnek, — mely lehet sok, de eset-leg kevés is, — hanem azt, hogy járásonként (kerületenként) 4 tag legyen, fele a főispán által kinevezve, fele a törvényhatóság által megválasztva; a működési tartamra 4 évet tartunk cél-szerűnek, a tagok fele pedig kélévenként (és járásonként, ke-rületenként) lépjen ki. Ezen szervezet mellett a törvényhatóság minden része képviselésre talál és a járási teendők végzésére szükség szerint a központból lehet intézkedni, a mi hatásosabb, és biztosabb, mint egy külön bizottság felállítása, hol gyakran egyik a másikra hagyja a dolgokat és — egyik sem intézi el.

E fejezetben egy külön cikkelynek volna helye, mely kimondja, hogy kiküldetések esetén a fuvar- és napidij a tör-vényhatósági közigazdasági alapból lesz fizetendő mely — a XI-ik fejezet intézkedésének később bővebben indokolandó megvál-toztatásával — a törvényhatóság területén befolyt pénzbünteté-sekből jön létre. —

* * *

A IX-ik fejezet: „A hatóságokól” szól, mire nézve semmi megjegyzésünk nincs. —

* * *

A X-ik fejezetet: „A mezei rendőrök ről” nagyjában elfogadhatónak tartjuk, azon hozzáadással és módosítással, hogy a felesküdt rendőrök nevei a főszolgabíró által is nyilvántar-tandók, a szolgálati utasítást pedig a törvényhatósági gazdasági bizottságtól nyert minta szerint állapítja meg a községi elől-járásság. —

* * *

A XI-ik fejezetnél „Mezőrendőri kihágások és büntetések” mindenekelőtt azon kérdést vetjük fel, nem lehetne-e a pénzbüntetés maximumával szemben a minimu-mot is — például a maximum tizedrészében — megállapítani (E szerint lenne 30—300 ftig, 5—50 ftig, 2½ frittől 25 frittig terjedhető stb pénzbüntetés.) Így legalább biztosítva volna a károsított, hogy a törvénynek komoly szándéka a ki-hágásokat megtorolni és hogy azoknak büntetésében a kellő fo-kozatosság is meg van.

E fejezetben is mindenütt kihagyandó volna a községi gazdasági bizottság és azon közeg helyettesítendő, mely az idé-zett cikkelyeknél felsorolva van. Az aratás megkezdésének megszabását általánosságban kivihetőnek nem tartjuk, mert vannak korán és későn érő termények; evvel szemben azonban hiányzik a learatott mezei termények bizonyos záros határidő alatti eltávolítása, a mi a tarló legeltetés szempontjából fontos. A tüzrakás nem csak akkor volna büntetendő, — mint a ja-vaslat mondja, — ha ebből tényleg kár származik, hanem ak-kor is ha oly helyen történt, hogy abból kár származhatott vol-na. A visszaesésnél javasolt egy havi elzárást, legalább két annyira kellene nézetünk szerint felemelni; valamint az sem helyes, hogy az ki fákat és csemeteket rongál vagy kitorádel, ugyan azon pénzbüntetést fizesse mint az, ki azokról csak lom-bot, galyat vagy gyümölcsöt szed; az előbb említett kihágás tehát erősebben sujtandó. Az éjjeli legeltetés csak akkor bün-

tetendő, ha arra engedély adva nem volt. Kimondandó lenne továbbá határozottan, hogy a kárt a tulajdonos tartozik ugyan megtéríteni, a büntetés azonban a tettes személyét éri; gyermekeikért a szülők lévén felelősek. Továbbá kimondandó, hogy behajthatatlanság esetén a pénzbüntetés fogsággá változik át, de úgy, hogy legfeljebb 5 frrtal számittasék egy nap. Hogy a befolyó büntetések fele részben az illető községet, fele részben az államot illessék, azt teljesen helytelennek tartjuk; a községben az aránylag csekély jövedelem alig lenne hasznosan felhasználva, az állam pedig ne keressen oly forrásból jövedelmet, mely őt jogosan alig illeti. E helyett a törvényhatósági közgazdasági alapot kellene a területén befolyó összes pénzbüntetésekkel dotálni, hogy a központi gazdasági bizottság feladatának megfelelhessen. —

* * *

A XII-ik fejezet „Kártérítési ügyekről“ szól és itt egyik aggodalmunk abban nyilvánul, hogy a kár természetben való megtérítésénél az esetleges minőségi kütönbözet kiegyenlítéséről semmi szó nincs, pedig ez igen sokszor fennforog; mert a kisebb birtokos szokta károsítani a nagyobbat és alig megfordítva! Sajnálunk kell továbbá azt is, hogy e fejezet szerint még mindig rész van arra, hogy a polgári perre legyünk utalva, holott minden gazda tudja, hogy ekkor az eljárás lassu, igen sokszor már célra sem vezető és költséges. Erre nézve bátrak vagyunk ismételten 1885-iki válasziratunkra utalni, melyben azt mondtuk: „Határozottan kívánjuk tehát, hogy úgy a mezei kártétel, mint a lopás közigazgatási uton legyen letárgyalva; még pedig a községi bíraskodás határáig — 30 frrtig — I fokulag a községi bíróságnál, II fokulag a szolgabírónál és III fokulag az alispánnál. Az első tárgyalás a panasz vétele után legfeljebb 8 napra kitűzendő. Nagy értékű károknál I fokulag a főszolgabíró — legfeljebb 21 nap alatt; II fokulag az alispán; III fokulag a közigazgatási bizottság határoz.“ Ezt követve a károsított gyorsan és olcsón jutna elégtételhez.

A kárdijak megszabását illetőleg a háromszoros összeget akkor is nagyon indokoltan tartanók, ha a kártétel éjnek idején történt. A behajtott állatok által létrejött zálogolás úgy lenne tekintendő, mint hatósági zálogolás és annak meghiusítása (az állatoknak kilopása) ugyanazon jogi következményeket is vonná maga után, mint amaz. Hogy a községi előjáróság határozata a behajtott állatoknak biztosítéki összeg melletti kiadása iránt fellebbezhető ne legyen, azt helyeselni nem tudjuk; szerintünk a főszolgabíró működjék mint utolsó forum, ki az ügyet soron kívül ellátva, abban végérvényesen dönt. Ismeretlen tulajdonosok elárverezett állataik után fennmaradó összeg az illető törvényhatóság közgazdasági alapjába folyjon be.

A hajtópénz megállapítása nem felel meg a gyakorlati viszonyoknak: lovat sokkal nehezebb behajtani, mint például tehenet; sertést nehezebb, mint juhot; egyáltalában a hajtópénz igen csekély összegben van meghatározva. Csopartos behajtásnál (például 20 darabtól kezdve) a hajtópénznek csak fele volna fizetendő; éjszakai behajtásnál ellenben vagy szándékos károsításnál annak két—háromszorosa. A baromfit, ha behajtani nem lehet, legyen szabad lelőni, de természetesen ott kell hagyni.

Kutyák kártétele is fordulhat elő, ezekre nézve is tán hasonló intézkedés volna szükséges. —

Végül megjegyezzük, hogy az egész javaslatban fordulnak elő helyvel közel törvényre való hivatkozások. Tekintve, hogy a mezőgazdasági rendtartás gazdák kezébe van szánva, kik a legritkábban szerezhetik meg a szükséges tájékozást, czélzerű lenne az illető szöveget szóról szóra átvenni, hogy a hosszas utánkeresés szükségessé ne váljék. —

Ezzel a véleményezésre küldött előadói javaslatra vonatkozó nézeteinknek előadását befejezzük. —

Szolnok-Dobokamegye gyümölcsészete.*)

Értekezésem alapjául Szolnok-Doboka-várnegye gyümölcsészetét választottam; kérem hallgassák meg.

Megyénk gyümölcsészetének multjáról adatunk nincsen, kivéve a tiszteletes Kovács Sámuel deési református lelkész ur értekezését, melyet 1879. október 21-én a magyar országos kertész-egyesület vándortülésén tartott és melynek némely adatait jelen értekezésemhez felhasználhatni szerencsés lehettem. Megyénk gyümölcsészetének multjáról vajmi keveset tudunk, legfeljebb következtethetjük, látva megyénk északi részén s az ugynevezett Kővár vidékén az évszázados dió- és alma magonczfákat és nagy kiterjedésű szilvasokat, hogy ott évszázadokkal ezelőtt is fogalkoztak gyümölcs-termeléssel.

Megyénk területe igen alkalmas, úgy éghajlati, mint talajviszonyainál fogva gyümölcs-termelésre, kivéve a magyar-láposi járás mintegy 20 községét, mint a melyekben a Czibles szelének kitéve, a gyümölcsfák nem életképesek; sőt ha nagy gonddal fel is neveltetnek, gyümölcsöt nem igen hoznak, vagy ha hoznak is, azt rosszul érlelik meg. Eltekintve az előbb említett s még szorványosan előforduló egyes községektől, mint a melyek talaj-viszonyaiknál fogva gyümölcs-termelésre nem alkalmasak, általában a megyénk területét képező s széltől védett völgyületek igen alkalmasak gyümölcs-termelésre, mi kitűnik abból is, hogy nagyobb birtokosaink már eddig is több nagyobb gyümölcsöt létesítettek. A nagy-ilondai járás ugynevezett kővárvidéki részében igen szépen diszlik a kötörmelléssel vegyített talajban a diófa s láthatni is egy pár községben ennek nagybani termelését, a mi azonban még nem felel meg azon várakozásnak, a melyet a talajviszonyok igényelnének. A kékesi járás ugynevezett mezőségi része cseresznye és meggy-termelésre igen alkalmas, azonban ez sincs még azon arányban termelve, mint azt termelhetnék és a fajmegválasztás dolgában is igen hátra állanak. Megyénk többi részében, — úgy az említettekben is, — termelnek nagyobb mértékben szilvát és szorványosan almát és körtvét. Almából igen elterjedt s úgy látszik a régiéknél kedvelt faj a Sóvári, a mely azonban a jelenlegi piaczi forgalom követelményeinek egészben meg nem felel, épen ezért újabb időben kiszorította ezt

*)Az erdélyi gazdák VII-ik vándorgyűlésén Déésen tartott értekezés.
S z e r k.

a Pónyik és Batul, mint a mely fajok megyénk területén jól diszlenek és meglehetősen forgalomnak örvendenek, úgy annyira, hogy okszerűbb gyümölcsös tulajdonosaink a vánebb Sóvári és más kevésbé értékes gyümölcsfáikat átoltják Pónyik, Batul és más jeles fajokkal, átlátván azt, hogy a régibb fajokat értékesíteni legfeljebb mint aszalványokat tudják.

Kivitelünk a nyers gyümölcsből mindez ideig nincs, vagy ha van is, oly csekély, hogy számításba sem jöhet; ennek oka pedig abban található, hogy gazdáink mind ez ideig nem igyekeztek arra, lehetőleg egy fajú s piaczképes gyümölcsöt termelni, hanem mindenféle vegyes fajú s gyengébb minőségű gyümölcsöt állítottak elő s így egyféléből sem termett oly mennyiségben, hogy azt szállítani érdemes lett volna.

Igen nagy hátrányára van a gyümölcsészetnek terjedésére a gyümölcslopás, mert parasztjaink a gyümölcslopást nem is tekintik kihágásnak, azt tartva, hogy úgy is minden fáradság nélkül jut hozzá a tulajdonos és mert isten adta, ő is élvezheti. Ez riasztja vissza főleg gyümölcstelen helyeken nagyobb parasztgazdáinkat, sőt még egyes középbirtokosainkat is gyümölcsösök létesítésétől.

Nem hagyhatom említetlen megyénk egy magyar ajkú községét, Magyar-Décsöt, mint a melynek lakói, nem elégedvén meg a saját kiterjedt gyümölcsöseik termésével, hanem a szomszédos községek gyümölcsstermését is megveszik, annak itt a környéken, de főleg Kolozs szomszédos vármegye gyümölcstelen helyein piacot teremtettek és évenként ezereket forgatnak meg gyümölcsben. Deésakna községének itt helyben igen jó piacza lévén, szintén kiterjedt gyümölcsösei vannak. Említésre méltó még a M-Décsével szomszédos Bálványos-Váralja községe, mint a mely szabályrendeletet alkotott a gyümölcs terjesztésére nézve s kötelezővé teszi a határon és erdőkben található összes vad gyümölcsfáknak tulajdonosaik által bizonyos idő alatti beojtását.

Az abszolutizmus alatt el lett rendelve, hogy minden egyes község faiskolai területet szerezzen be és azt gyümölcsfa csemetékkel beültesse; azonban ezzel a gyümölcsészet terjesztése tekintetében semmi cél el nem éretett, mert ezen erőszakkal keresztül vitt rendelet csak azt eredményezte, hogy a határnak legrosszabb helyén, hol épen semmi sem termett, jelöltek ki faiskolai helyiséget és azt szilva- és más elcsenevészett erdei vadonczgyök hajtásokkal ültették be, hogy a rendeletnek elég téve legyen; minek nyomai mai napig is láthatók. Ezen eljárás természetesen eredményre nem vezetvén, a rendszer megszüntével ezek is enyészetnek indultak.

Belső-Szolnok-megye 1872-ben alkotott a községi faiskolák felállítását célzó szabályrendeletet, mely 1874-ben a belügyminiszter ő nagyméltósága által jóvá hagyatván, kihirdettetett és foganatosítása elrendeltetett. Azonban a községek nem vettek maguknak fáradságot az előirt foganatosításra, sem az arra hivatott ellenőrző közegek, annak keresztülvitelére, s így a végrehajtás elmaradt. Azonban az 1876. évi szeptember hó 4-én tartott megyei közgyűlés a

Belső-Szolnokmegyére nézve hozott szabályrendeletet Szolnok-Dobokamegyére nézve is érvényesnek mondta ki és életbe is léptette. Ennek alapján a megye területére 1880-ik év óta egy gyümölcsészeti vándortanítói állás szerveztetett, kinek feladata a községi faiskolák ellenőrzése s a kellő utasítás és oktatás megadása, mely működéséről köteles havonként a megyei közigazgatási bizottságnak, év végén pedig a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter ő nagyméltóságának is jelentést tenni. Ezzel és ezen időben veszi kezdetét tényleg a gyümölcsészet haladásának és terjedésének biztosítása.

Az 1879. évi kimutatások alapján, a megye területén, illetve 318 községben és két városban volt 194 községnek faiskolai területe, melyben 6112 vadoncz és szilvafa csemete, valamint 1279 ojtovány volt. Az 1886. évi kimutatás alapján 315 község és a két város összes faiskolai területe 360,960 □ mtrt tesz ki. Három község nem szerezte még be a községi faiskolai helyiséget, ezek is a nagyobb költség kimelés szempontjából a határokon folyamatban levő tagosításra várnak faiskolai területük kihasításával.

Az említett 320 község közül 287 községi faiskola van vadonczczal beültetve, mely az egésznek 90 százalékát teszi s van összesen 62,193 vadoncz, melyből alma 34,898, körtve 17,933, szilva 7119, cseresznye 1753, meggy 120, barack 234 és dió 136,

Van továbbá 226 községi faiskolában, mely szám az egésznek 76 százalékát teszi, összesen 20'671 ojtovány, melyből alma 13'788, körtve 6667, cseresznye 136, és szilva 80. Ezen ojtásokból esik az 1886. évi nemesítésekre 12916, mely szám következőleg oszlik meg: esik almára 8722, körtvére 4062 cseresznyére 101 és szilvára 30. Kiadatott 28 községi faiskolából, mely az egésznek 9% (százalékát) teszi, összesen 1252 ojtovány. A megye területén levő faiskoláknak 75% (százaléka) szép fejlődésnek indult, magonczoskolával van ellátva. Ezenkívül a selyemtenyésztés meghonosítása érdekében szükséges első lépések megtétettek, a mennyiben a szegszárdi selyemtenyésztési felügyelőség 180 községi faiskolának 90 liternyi szederfa-magot küldött kéresem folytán; az ezen magból kikelt csemeték a legtöbb faiskolában igen szépen diszlenek.

Járásonkint a faiskola ügye következőleg áll:

1) A deési járásban 50 község közül 47 községi faiskolában van 12763 vadoncz; ojtás eszközöltetett 40 községi faiskolában 3818 és ki lett adva 4 községi faiskolából 76 ojtovány.

2) A esáki-gorbói járásban 45 község közül 44 községi faiskolában 3273 és kiadatott 9 községi faiskolából 225 ojtovány.

3) A szamosujvári járásban 38 község közül 33 községi faiskolában van 7856 vadoncz, ojtás eszközöltetett 23 községi faiskolában 2422 és kiadatott 3 község faiskolájából 163 ojtovány.

4) A kékesi járásban 39 község közül 33 községi faiskolában van 4279 vadoncz, ojtás eszközöltetett 23 községi faiskolában 839.

5) A bethleni járásban 46 község közül 44 községi faoskolában van 7693 vadoncz; ojtás eszközöltetett 38 községi faoskolában 4423 és ki lett adva 8 községi faoskolából 513 ojtovány.

6) A magyar-láposi járásban 47 község közül 44 községi faoskolában van 9635 vadoncz, ojtás eszközöltetett 36 községi faoskolában 1265 és ki lett adva 1 községi faoskolából 100 ojtovány.

7) A nagy-ilondai járásban 53 község közül 40 községi faoskolában van 6200 vadoncz, ojtás eszközöltetett 30 községi faoskolájában 893 és ki lett adva 1 községi faoskolából 25 ojtovány.

Az eddig fel nem sorolt 4600 vadoncz és 2240 ojtovány Deés és Szamosujvár vásosokra esik, ugyszintén a kiadott 150 ojtovány is.

A mint volt szerencsém már emliteni, ezen adatok a mult 1886. évre összeállított kimutatás alapján lettek felsorolva, a jelen évről szóló adatok még összeállítva nem lévén, azokat fel sem sorolhattam. Azonban ha csak azon egy tényezőt tekintjük, hogy a folyó évben bejárt hat járásban, a városok kivételével, 59 község faoskolájából 1989 ojtovány lett kiadva, azt hiszem eléggé kitünik az arányos haladás és a faoskolák fejlődése.

Nem hagyhatom említésen kívül Szolnok-Dobokamegye gazdasági egyletének azon, a faoskolák és gyümölcsészet felvirágzására irányuló eljárását sem, miszerint eltekintve attól, hogy az egyleti kertből évenként tetemes mennyiségű ojtovány lesz kiadva, minden évben több ezer oltógalyat és nagy mennyiségű ojtó viaszkot oszt ki a községi faoskoláknak díjmentesen és pedig almából csakis batul és ponyik galyakat, valamint a másféle gyümölcsből is válogatott fajukat. Ez által el van érve az, hogy csak e két faj alma s a legfinomabb körtve, cseresznye stb. terjedvén, egynemű, finom fajú piaczképes gyümölcsstermelése jut tulsulyra.

Nagy lendületet adott még a faoskolák fejlődésének, a megyei közigazgatási bizottságnak 1885. évi december havában hozott azon határozata, miszerint minden egyes község, saját pénztára terhére, köteles községi faoskola kezelőt tartani, kiknek is a kellő utasítás és oktatás megadatván, kellő képen képesek a faoskolát kezelni. Ezen határozat hozatal előtt ugyanis oly községekben, melyekben tanítók voltak, azokat bízták meg a faiskola kezelésével, de ezeknek legnagyobb része mit sem akart díj nélkül tenni s a községi előljárók, hogy a követelményeknek mégis megfeleljenek, kihajtották az egész község lakosságát az egyes munkák végzésére s még ha volt is valami a faiskolában, a nagy tömeg azt is szétrombolta.

Már felsoroltam azon tényezőket, melyek megyénkben a gyümölcsészet fejlődését előbb viszik és legyen szabad értekezésemet azon reménnyel berekesztem, miszerint ezek fenntartása és további fejlesztése mellett megyénkben a gyümölcsstermelés egy igen fontos és hasznot hajtó közigazdasági ágga fog kifejlődni. —

Fodor László.

Jelentés a szent-benedeki birtok megsemléléséről.*)

Mélyen tisztelt vándorgyűlés!

Gróf Kornis Viktor szent-benedeki, s illetve Szt.-Benedekszász-nyiresi gazdaságának megsemlélésével és ismertetésével Deák Lajos és Szentkirályi Gyula urakkal egyetemben megbizatván, annak idején kiküldetésünk eredményét Deák Lajos tagtársam szives volt ugyan, nagy körvonalokban és szóval röviden ecsetelni, mindazonáltal utasítva lettem, hogy pótlólag, körülmenyesebb és behatóbb ismertetésemet írásban is adjam be.

Nem habozom kijelenteni, hogy az igen tisztelt vándorgyűlés által nyújtott ezen rendkívüli kedvezményt, annyival is háládosabban fogadtam, mivel eltekintve azon nehézségektől, melyek e fajta ismertetések szerkesztésénél a talaj, égalji viszonyok, napi bérek magassága s a többi befolyást gyakorló körülményekkel tökéletes járatlan kiküldött elé, minduntalan táruznak, mindenesetre nagyobb alapossággal és hivebben oldható meg ilyen kedves és meglisztelő feladat, ha a rövid pár óra alatt, délibábként előttiünk elvonult gazdaság felett, még egyszer nyugodtan elmélkedünk, ha a rendszert ismétellen taglaljuk, ha a tulajdonos által nyert magyarázó felvilágosításokat, vagy barátságos ebéd alatt folytatott eszmecseréket emlékünke újból visszavarázsoljuk és végtére ha kedves házigazdánkknak szeretetreméltó egyéniségét és gazdaságában fektetett szellemi tőkét kellőleg méltányoljuk.

A gazdaközöniséget folyton érő csapások; a tengereen tul naponta szaporodó concurentia, a kivitelre alkalmas piacoknak mind szűkebb és szűkebb körre való szorítása, ennek következtében nyers terményeinknek nagymérvű árcsökkenése, karöltve a szerencsétlen napszámviszonyokkal, az állami jövedelmek elégtelensége miatt aránytalanul nagy mérvben kivett földadó, a községi autonómiaira szükséges fedezetnek, ezen roppant nagy földadó daczára majdnem kivétel nélkül 40—50 sőt több százalékos pótdadó utján való beszerzése, az emberbaráti, társadalmi, nemzeti, culturalis egyházi intézményekhez, anyagi erőnket jóval túlhaladó, hozzájárulási (habár csak moralis) kötelezettség; különösen a Királyhágón inueni, sokkal szerényebb jövedelemmel bíró, birtokos osztályra oly lidércznyomást gyakorolnak: hogy mai napság inkább mint valaha tisztába kell jönnünk azon elvitázhatatlan ténnyel, hogy szakértelem és szakadatlan szorgalom nélkül folytatott östermelés, a birtokosra nézve ép oly vészt hozó, mint bármely más iparágban a szakértelem és szakadatlan szorgalom nélkül való kon-tárkodás.

Virgilius ma nem énekelné azt, hogy: „Beatus ille, qui procul negotiis paterna rura bobui exercet suis“ — mert minduntalan éber, kellő szakértelemmel, mondhatnám tudománnyal párosult munkásság, józan körültekintő, a létező viszonyokkal mindig számítani tudó takarékos életmód nélkül, elébb a saját ökök később az ősi birtok fog más kezekbe kerülni.

*) A sajtó alatt levő vándorgyűlési jegyzőkönyvből.

Nem mondom, hogy vagyforrások, alaperők vagy termelés tényezőknél ugymint a természet, a töké és az emberi munkának nem tulajdonítanék kellő befolyást az őstermelésre is, mindazonáltal jelenlegi viszonyok között hajlandóbb vagyok a lángeszű Schöffle Albert nézletmodjához hajolni, ki a termelési erők e három elem szerinti felosztását félszeg és hiányosnak minősítvén, termelési tényezőként ugyanis egyedül és kizárólag ez embert ismeri el, ki szellemi ereje és hatalmával a tárgyakat és anyagokat önczéljaira felhasználja, idomítja gazdasági tevékenységében valódi erkölcsi öntudatos processust folytat.

A megtekintett gazdaság fennléte nemzetem helyességéről pedig ismétellen meggyőződtem, mert annak életető ereje, szellemi rugója a haladásnak egyedüli tényezője csakis tulajdonosa: Gróf Kornis Viktor, ki gyermekkorától a munkássághoz hozhatnám nélkülözésekhez szokva, az elősorolt tulajdonságok mindegyikével dusan megáldva, vas szorgalma által öröklött jószágából testvéreinek jutó részét biztosította és ezen nehéz feladat sikeres megoldása után sajátjává vált ősi birtokát okszerű vételek által nagyobbította, annak értékét öregbítette.

Ezen rövid a barátság és valódi vonzalom által sugalmazott, de mindenben tökéletes hív bevezetés után legyen szabad tulajdonképen megbízatásomnak eleget téve a megszemlélt gazdaság ismertetését alábbiakban tiszteletteljesen előadni.

Mint hogy Szolnok-Dobokamegye kitűnő adminisztrációja általánosan elismert tény, szinte fölöslegesnek tartom felemlíteni, hogy kiküldetésünk helyére kifogástalan állapotban lévő megyei illetve vicinalis uton jutottunk előbb Szász-Nyirest, később a caput bonorumot vévén szemügy alá.

A szász-benedek- és szász-nyiresi határookban fekvő 2900 catastrális hold területet magában foglaló birtok, noha nem tagosított, előbb említett vételek és okszerű cserék által, majdnem egy egészet képez és így jogosan nevezhető tagosított birtoknak; ezen tekintetből mintegy 1500 cat. hold erdő, a többi szántó, kaszáló és legelő, a belsőség 28 hold és van még 9 hold szőlő.

A talaj, mely a Kis-Szamos folyó mentén homokos televény, a szász-nyiresi Bántó patak mellett kissé szikes fekete agyag kivételével, majdnem mindenütt erősen kötött, nehezen mivelhető, sok trágyát igénylő, sárga agyag; ennek következtében a lejtősebb oldalakon és a hegyen csakis annyi terület kerül mezőgazdasági művelés alá, a mennyi rendszeres és okszerű vetésforgó mellett kellőleg trágyázható, annyival is inkább, mivel a birtok nagyobb része, hosszú évek során rossz hasznóbérlők kezei között, rablógazdaság által tökéletesen kizsarolva, termőképességét majdnem egészen elveszítette és csak 6 év óta kerülvén jelen birtokosa tulajdonába, jó karba hozható még nem volt, hanem jelenben még parlagon hagyva juhok, jobb helyeken szarvasmarhák általi legeltetésből nyújt némi hasznot és csak tökéletes kipihenése után; illetve a folytonos legeltetés által tetemesen javulva, fog rendszeres művelés alá vétetni.

A Szamos melletti állandó tengeriföldek és a Bántó patak melletti néhány tábla kivételével — melyeken szabad gazdálkodás folyik, az eke alá fogott területen 3 különböző váltó gazdaság van rendszeresítve, u. m. I-ször Szt.-Benedeken 160

holdas területen egy nyolczas forda egyenlő táblákkal, következő vetés forgással: 1. téli trágyázás után tengeri részben répa, 2. árpa lóherével, 3. lóhere, 4. lóhere, 5. lóhere ugar, 6. buza, 7. tengeri, 8. zab. II-szor egy négyes váltó a hegyen, hol juhokkal 15—15 hold kosaroztatván, buza veteték után zab és egy évig legelőnek hagyatva, ez adja a juhok részére a legjobb táplálékot. III-szor a szász-nyiresi váltó vagy Kölesmező nevű tanyai gazdaság, mely a legrégebb és főleg azon okból létesített, hogy kisebb gazdáknak utmutatóul szolgáljon arra, hogy kisebb területből miképen lehessen a lehető legnagyobb hasznot huzni.

A tanya körül közvetlen 95 hold művelés alatti földből 64 hold nyolcz táblára felosztva alkotja ezen ugynevezett kölesmezei váltót, melyben a vetés forgás következő: 1. téli trágyázás után csalamadé, mely részint zöldtakarmányok használatik, részint téli takarmányul közönséges vermekben helyeztetik el, ezután július hó közepe táján tarló-répa, ennek kiszedése után juhokaj megjártatva felszántatik és kerül 2-ik esztendőben árpa lóherével, még két évig lóhere, 5. tengeri, 6. bükköny, 7. buza, 8. zab.

A tanyához tartozó további 31 hold részint természetes kaszáló részint állandó luczernás és répaföld, újabb időben pedig 4 hold baltaczimmal lett bevetve magtermelés és a nem kielégítő legelőknél felelőssége és szaporítása céljából.

A mint látni az egész gazdasági rendszer nagyon helyesen és inkább takarmánytermelésre és állattartásra van fektetve; de ezen okszerű eljárás egyáltalán alapja a szemtermelésnek is, mely a váltóban nem is csak mint szabad gazdálkodás alatti táblákon, mert többnyire meghozza a 10—14 véka magot.

A takarmány-magvakat a gazdaság maga állítja elő: alapos remény van arra is, hogy egy közelben felfedezett gypstelep a még jelenben ugyan elég dusan termő herések jövőjét is biztosítani fogja.

A trágyatelepek rendszeresen kezelteknek, földeltetnek és trágyalével az elegendő mennyiségben beállított trágyaszivatnyokkal kellően locsoltatnak, hogy a gyps ezeknek is előnyére fog szolgálni, magától értetik.

Normalis viszonyok között megterem a gazdaságban 800 mm. buza 200 mm, rozs, ez azonban a vetés forgáson kívül és már kezdetben említett lazább kötésű földeken; 200 mm. árpa mely azonban legkevésbé diszlik és többnyire a lóher által tulszárnyaltatik. 250 mm. zab 8—900 mm. tengeri, beleértve azon mennyiséget is, mely a vetésforgáson kívül termeltetik.

Az állatállomány következő: 22 kettős ökörfogat, mely közül 8 pár november hóban hizóba állítatván, helyeiket ugyan annyi tulok foglalja el — 3 kettős bivalyfogat és 6 darab ígás ló — 30 tehén, — 80—90 növendék marha, melyek közül a tulok részben 2 éves korukban vásároltattak, 35—40 lóból álló ménes 300 anya-, 100 növendék juh, 80 mongolicza koca és 350—400 malacz.

Messzire menve, de ily ismertetés keretét jóval túl is haladná, ha az állatállomány részletes leírásához fognék, legyen elég felemlítenem, hogy az igavonó marhák jól vannak kiválasztva — hogy a tenyésztés minden ok nélküli czafrang és sallang

mellőzésével a már mindenütt tapasztalt szakavatoltsággal és értelemmel üzetvén a szemle alá vett egyedek a helyes tenyésztési irányt igazolják és végtére hogy a hizók a hozzájuk kötött eredményeket collosalis méreteikből és az eléjük rakott eledel mennyiségéből ítélve, bizonyára cserbe nem fogják hagyni.

Gazdasági gépek nagy számban használtak, van egy Wood-féle kaszáló gép, Garfield szénaforgató, Hollingsworth szénagyűjtő, több radauczi fa-szénagereblye, Clayton és Schutt-leworth-féle 3-mas ekék, Sack-féle előhántók, Vidacs és Perge féle egyes ekék, Rieger-féle váltóekék — Extirpatorok, gyűrűs és sima henger, rét-gyaluk, lánczos gyepterona, különböző vas boronák, lókapák, Kühne-féle Hungaria vetőgépek — és újabban beszerzett 2 Mókry-féle kézi kapáló, melyek azonban a nehéz talajban nem igen használhatók.

A takarmány felaprításához 2 Bental-féle szecsavágó, Gardner rendszerű répvágó és több répazúzó, melyek mindannyian két könnyen igazítható egyszerű lőjárgány közvetítésével hozatnak a szükséghez mért mozdásba.

Van még egy Petersen-féle szalmakötél-fonógép, melylyel télen az aratáshoz szükséges kötékek előzetesen elkészíttetnek és melynek segítségével egy 15 kévés keresztű szükséges kötékek 1-25 krajczárba kerül. Ezen kötékek különösen a géppel való aratásnál nagy szolgálatot tesznek.

Önkényt értetődik, hogy rosták és trieurókban nincs hiány, melyek között említést érdemel egy Pretsch-féle aranka (kosz) választó, melynél azonban az újabban szabadalmazott Kühne-féle jobbnak állítatik. Végtére van egy Clayton-féle önzakoló, Baker rosta, tengeri-morzsolók és zabzúzó.

Az előző talaj és gazdasági rendszer megismertetése után nem szorultam annak magyarázatához, vajjon a gazdasági gépek jól vannak-e választva és vajjon elégséges számban vannak-e, mert azt hiszem, mindkét kérdésre a gondolkozó gazda csak igenlőleg felelhet.

A cséplés bérben gőzgéppel történik, mondanom sem kell, hogy ily belterjesen üzött gazdasági rendszer mellett minden géptulajdonos nyáron is előnyös feltételek mellett vállalkozik cséplésre, megemlítendőnek vélem még azon követésre méltó eljárást, melyet itt már buzdítási szempontból sem tudnék elhagyni és ez a hegyoldalakokon található nagymennyiségű árkok és vízmosásoknak fűzzel való kikötése és beültetése, mely évről-évre ismételten nagy mozgalommal megújuló eljárás folytán sok használhatatlan terület vonatott művelés alá, úgy hogy ott hol elbeszélés szerint ezelőtt 10—15 évvel 6—8 méter szélességű árkok tátongtak, most könnyű szerrel hasítja barázdáit az ökrök után fogott vaseke.

A leirt gazdaság Szamosujvár és Décs közötti fekvése; hol könnyen magyarázhatólag a napszám meglehetősen szűkiben van és hogy a munkabér ezen két, a munkásosztálynak kellő foglalkozást nyújtó impozitális hely közel volta miatt felette magosnak mondható, sőt hallomás szerint különösen az aratáshoz távolabb eső vidékekről kell munkást fogadni; nem csekély fenakadást okoz.

Az erdőgazdaságról legszivezebben nem szollanék, mert az utóbbi időben e téren lábrakapott dolerinárizmus követ-

kezteben a mifajtaú gazdák okszerű erdőgazdaságról nem is merünk beszélni és az erdészeti műszótár annyi műszavakat tartalmaz, hogy azokat előhaladott koromnál fogva már nem is iparkodom elsajátítani. — Empiriusi eszméjára szerint jó erdőgazda az, ki erdejéből a lehető legnagyobb hasznot huzza anélkül, hogy az erdőpusztítás által tőkáját apasztaná és saját vagy szomszédjának birtokát veszélyeztetné — hogy az mily fordákban történjék azt megbírálni nem tudom, legyen tehát szabad megemlítenem, hogy Gróf Kornis Viktor ezen csak most kifejtett alapeszme szigorú szem előtt tartása mellett erdőterményét kétféle módon értékesíti, u. m. ölfeldás és az ugynevezett nyilokbani eladás által. — Egyik része az erdőnek tölgygyel kevert gyertyánfa, melyek legkorosabbja 30—35 éves, a másik bükkös és 40—50 éves; azt láttam, hogy az erdőtalaj jó állapotban van, hogy évente csak annyi vágatják, mennyit az erdő jövőjét biztosítja, hogy a feltétlen erdőtalaj nem használtatik más művelési ágra és végtére hogy az erdőben a legeltetés tökéletesen ki van zárva és hogy hallomás szerint az apró vad állomány meglehetősen nagy; ennyit tudok jelenteni a gazdaság ezen ágáról, annak megítélése hogy jó-e vagy rossz, tehetségemen túl esvén csak annyit tudnék felelni, mennyit a német tudós Dietzel, ki midőn kérdezték hogy a fát mint erdőterményt tőkének vagy fogyasztási tárgynak tartja-e? azt felelte: „A fa tőke hogy ha a productióval fűtésre használtatik, fogyasztási tárgy, a mennyiben elégettetik és munkaeszköz, ha a cseléd kezében a seprű nyelét képezi.“

A szőlők rendszeresen kezeltetnek, de a birtokos ur állítása szerint, az utolsó évtizedben az 1879-ik év kivételével, a mostoha időjárás folytán csak kevés termést adtak. A szt.-benedeki könnyű, a száznyiresi nehezebb asztali bort szolgáltat; utóbbi hely van kevés Riesling is.

Midőn élvezetes kirándulásunk eredményének rövid előadása után jelentésemet befejezem, nem mulaszthatom el abbéli örömömnem kifejezést adni, melyet éreztem, midőn láttam, hogy a folytonos munkásság és szorgalom még oly tövises pályán is, mint a jelenlegi viszonyok között az östermelés, bizonyos mértékben mégis megtermi a gyümölcsöket; ezen eddig kifejtett munkásságnak hosszú évek során való szakadatlan kifejtését kedves és szellemes háziurunknak tiszta szívéből kívánva zárom be jelentésemet Garniernek azon szép mondatával:

„A munka az emberiség közös törvényszabálya, mely minden elkölsileg ép és egészséges egyén vagy nép természetének valódi szükségét képezi és valódi erkölcsi és szabadsági tény és így válik az azután azon hathatós rugóvá, mely nemcsak a gazdasági és anyagi jólétet segíti megalapítani, hanem ön-tökélyesbedésünket szellemi és erkölcsi haladásunkat, és az emberi és zene és szellemnek a természet hatalmak feletti uraságát és fensőbbségét is biztosítja.“

A szorgalom, kitartás, a szellem és főleg a folytonos munkának a rideg természet feletti győzelmét tapasztaltuk, láttuk Szt.-Benedeken — bárha mentől többször és mentől számosabb helyen lennénk hasonló győzelmek tanúi! — csak ily győzelmek biztosítják nemzetünk számára a jövő évezredet!!!

Úgy legyen. —

Barcsay Kálmán.

A brüsseli kiállítás.

A jövő évben: 1888. május 1-étől novemberhó 3-áig nemzetközi kiállítás fog tartani Belgium fővárosában, Brüsselen, melyre Magyarország is meg lett hívva. E meghívás folytán bizottság alakult, kijelölve azon terményeket és ipari czikkeket, melyeknek kiállítása ennél fogva ezélszerűnek mutatkozik. A hosszú listából a mezőgazdák és szőlőtulajdonosokat a következők érdeklik: kender, mezőgazdasági magtermények, gyapju, erdészeti czikkek, szesz, silvrium, cognac, méz, paprika, bor és viasz. A borsoport rendezésével a borászati kormánybiztos lett megbízva, a ki erdélyi gazd. egyesületünk útján a mi termelőinket is a részvételre szólítja fel, csak sajnos, hogy az idő nagyon rövidre volt szabva, a mennyiben a hivatalos átirat október 31-én jutott kezünkhez, a bejelentéseknek pedig legkésőbb november 8-áig meg kellett történniük !!!*) Ily eljárás mellett nálunk legalább nem sok kiállítóra lehet számítani. A borsoport a magyar osztályban egyébként collective lesz bemutatva s a költség aránylagosan felosztva. Azenkívül egy nagyobb honi cég: Sorger Jakab és társa vállalkozott a termelők által hozzá küldendő boroknak bizonyos provizió melletti átvételére, illetve poharankénti kimérésére. —

Kolos-monostori szüret.*)

A kolozsmonostori gazdasági tanintézet szőlőjében oct. 26-án ment véghez a szüretelés. — A must elemzésre a következő eredményt adta:

Oportó	czukor	16%	sav	6‰
Barát-Clevner	"	19.2	"	9.5
Malvasia	"	17.2	"	6.5
Burgundi	"	18.5	"	9.0
Burg. fehér	"	17.4	"	12.0
Risling és Malvasi vegyes "	"	17.4	"	7.6
Heigel József kőmáli szőlőjéből	"	16	"	7.7
Dr. Szaniszló Albert kolozsvári szőlőjéből	"	13	"	13.0

Páczini eladó bikák.

A Br. Sennyei Lajos-féle páczini gulyából eladó egy és háromnegyed éves tenyészbikák a Zemplénmegyei gazdasági egyesület kiküldött bizottsága által megsejteltek és mind a tizenegy előállított bika feltétlenül tenyésztésre alkalmasnak ítéltetett.

A mennyiben a bikák ára átlagban 200 forintban lett előzőleg megállapítva, de a bikák mégis különböznek kifejltség s más részletekben egymástól, ezért a bikák osztályozva és áruk így lett különbözöen a következőkben megállapítva: az 1886 évbéli 90 számú bika 240 ft, a 74 sz. 240 ft, a 46 sz. 230 ft, a 34 sz. 230 ft, a 22 sz. 210 ft, a 86 sz. 200 ft, a 21 sz. 200 ft, a 41 sz. 170 ft, a 72 sz. 170 ft, a 48 sz. 160 ft s a 61 sz. 150 ftban. Összesen 11 db. bika 2200 ftban.

*) Legujabban vett értesülés szerint az előleges jelentkezés november 25-éig lett meghosszabítva. Szerk.

*) Mult számunkra elkésve érkezett. Szerk.

Ezen bikák jó konditióban páratlan nemességet, kiváló fajjellegét és szépséget és hibátlan testalkatot egyesitnek magukban, a miért tenyészapa állatokul különösebben ajánlhatók.

Sennyei báró ezután bemutatta a saját törzstenyésztésére fentartott bikák gyönyörű csoportját s ezekkel fényesen igazolta, hogy míg nemesség tekintetében apaállatai mindig emelkednek, testtömeg tekintetében óriásit haladtak és különösen a mélység és a far rész erőssége és szélessége lett bámulatra méltóan fejlesztve, annyira, hogy a bikáknak eddig is remek elejével a hátulsó rész teljesen megfelelő arányba hozott. Végül be lettek mutatva az egyik tehén farka szopós borjaikkal. Ez oly elragadóan szép és páratlanul meglepő látványt nyújtott, hogy a bizottság gulyatenyésztő tagjai is, a kik különben az ország gulyáit is ösmérik, készséggel és leplezetlenül ösmerték be és fejezték ki, hogy ily magas fokon álló nagy nemességet, kiegyenlített-séget, hibátlan csontozatot, jó testtömeget és varázsló összehangzatos szép kületem még sehol sem láttak.

Elragadóak voltak a szopós bornyuk szokatlan fejlettségükkel és a szoptató tehének sőrészerű kihizottságukkal annyira, hogy az országos kiállítás hízó osztályában sem voltak kövőbb állatok.

A ki ezen gulyát s eme jelenségeket látta, az a legnagyobb megnyugvással fog a páczini bikákhoz nyulni, sőt rajongni is fog érettök és így érthető, hogy p. Gr. Dessewffy Alajos miért adott e napokban egy db. 3 éves bikáért az önmaga által megszabott 1000 frtot.

Minden tenyésztőnek a legmelegebben ajánlható a páczini páratlan szépségű gulya megsejtelése, mert ha az egész gulyát látjuk, tudjuk csak igazán, hogy minő tenyészanyagot szerzünk be. — Kocsikat a szomatori vasuti állomásra értesítésre szívesen küld az uradalom.

A gulyát pedig szíves készséggel mutatja be passionatus tenyésztőjük.

A tizenegy bika az érte jelentkezőknek sorrendben szabadválasztás szerint a meghatározott árak lefizetése után mindjárt is kiadatik s e kötelezettség csakis november 20-ig tartatik fent. —

A zemplénmegyei gazdasági egyesület.

Könyvismertetés.

Gyümölcsészeti vázlatok írta Bereczki Máté. IV-ik kötet; Arad, 1887; 541 lap.

A gyümölcsbarátokra, — szakértőkre úgy, mint a nagy közönségre nézve, — valódi ünnep, Bereczki egy-egy újabb kötetének megjelenése.

Mily gondos szeretettel ápolja, félti, rendezgeti gyümölcsseit; mily lélekismeretes részletességgel írja le őket, mily lelkes hangon ajánlja: igyekszik ügyfeleket, barátokat szerezni az ügynek, hogy biztosítsa az eddig elért eredményt s — a megígért szebb jövődőt!

A mostani kötetből itt-ott bizonyos méla hang tör ki: hagyakszik, rendelkezik, mintha végső akarátát kötné még egyszer az olvasó szívére (mit Isten messze távoztasson!) Ekképen szól:

„Erzem, hogy a folytonos munkában eltöltött 63 év sulya nagyon megnyomta már vállaimat, hogy eröm nagyon megfogyatkozott; de azért most még szívesen állok szolgálatára mindazoknak, a kik gyűjtésem nyem összes kincseit ojtóvesszőkben beszerezni óhajtanák.

„Néhány fa kivételével — melyek nálam már elhaltak — most még teljes a gyűjteményem: de egy pár év múlva, akarom, nem akarom, gyümölcsfajaim legnagyobb része megsemmisül.

„Kertem erdővé sűrűsödött. Szök téren sok fajt kellett elhelyeznem . . . és most már a létért való küzdelemben az erősebbek mind-mind jobban nyomják el a gyengébbeket.

„Addig a míg jól bírtam a munkát: fűrészszel és kertészollóval mindig készen álltam megfékezni az erősebbeket és segítségére lenni a gyöngébbeknek; de most már elgyengültem én is. Most már csak ugy-segíthetek a sűrűsége, — ha minden meghagyani érdemesnek ítélt faj mellől ír g a l o m n é l k ü l k i i r t o m a z o k a t, a melyek a megélhetésben gátolják.

„Hazai gyümölcsészetünk érdekében, kezdő gyümölcsész társaim kedvéért, egy évig még elhálászom, hanem aztán lehetetlen tovább halogatnom az irtás munkáját.“ —

— Külön nyomtatott jegyzékben vesszük a „Gyümölcsészeti Vázlatok“ mind a négy kötetében részletesen leírt gyümölcsök névsorát: 456 körtvét, 311 almát és 115 szilvát. Ezenkívül egy terjedelmes toldalékban mellékli szerző: „Tanulmány alatt levő gyümölcssei rövid ismertetését“ összesen 344 fajról szekek legvégén 27 cseresznye és 17 meggy faj rövid leírását adja. „K a j s z i n é s ő s z i b a r a c z k f a j o k r ó l — mondja — senkinek sem adhatok vesszőt, mert ezeket tanulmányom tárgyai közül kirekesztettem s így a nálam ezen gyümölcsnemekből meglevő fajok valódiságért jót nem állhatok.“

„Fajonként egy-egy vesszőért 8 krt számítandók: de azoknak, a kik szaporítás végett a Jegyzékben * -gal jelölt fajokról sok vesszőt kívánának, külön megegyezés szerint olcsóbban és jutányosabban számítandom a vesszők árát.“

„Csomagolásért a lehető legmérsékeltőbb díjat fogom számítani.“

„Az én időm drága; kénytelen vagyok tehát bejelenteni, hogy ojtóvesszőre 2 frtnál kevesebbre rögő megrendelést el nem fogadhatok.“

„Hogy a tavaszi ojtáshoz idejében elegendő vessző készletet gyűjthessek mindenkinek: kérném a megrendelést már ősszel, vagy legkésőbb k a r á c s o n y n a p i g h o z z á m e l j u t t a t n i.“

„Vesszőim árát, azok elszállításakor, márczius hóban, utávétel mellett tartom legczélszerűbbnek kiegyenlíteni; miért is tiztelettel kérem t. megrendelőimet, hogy nekem előre ne küldjenek pénzt.“

Végül megemlítem, hogy a „Gyümölcsészeti Vázlatok“ mind a négy kötete szerzőnél folyvást megrendelhető. Egy-egy kötet ára 3—3 frt; postán bérmentetlenül küldve 10 krral több. Szerző lakása: M e z ő - K o v á c s h á z a (Csanádmegye).

— Záradékul a megrendelést tenni kívánók kedvéért megjegyzem, hogy Bereczki csak ojtóvesszőkkel szolgál, k é s z o j t v á n y a i, c s e m e t é i n i n c s e n e k. A ki ilyeneket kíván, jó lélekkel utasítja következő biztos forrásokra: P e t r o v a i G y ö r g y, Nagy-Kürüben (Fegyvernek mellett); B e t h l e n f a l v i I s t v á n Miskolczon és U n g v á r i L á s z l ó Czegléden.

„Két derék gyümölcsész-társamat: Petrovai Györgyöt Nagy-Kürüben és Budai Józsefet Bodoson (Erdélyben, Baróth mellett), jó lélekkel ajánlhatom — írja Bereczki — honfitársaim szíves figyelmébe, bizalmába. Én őket jó hazafiának, a gyümölcsészet ügyéért lelke-edő, becsületes, munkaszerető embereknek ismerem, a-kikről bizton hiszem, hogy az általam összegyűjtögetett gyümölcsészeti kincseket; a melyeket tőlem o j t ó v e s s z ő k b e n m i n d m e g s z e r e z t e k m á r, — lelkiismeretes gondnal őrzendik meg a hazának.

„Adja az ég, hogy náluk a mező-kovács házi gyümölcs-telep megújulva támadjon föl és sokáig legyen hazánkban biztos forrásává a hiteles gyümölcsfajoknak! . . .“

— Ujabb hazai fajt: körtvét 14-et, almát 40-et találtam a IV-ik kötetben, hol bővebben, hol rövidebben leírva. Ezekről s általában heni fajokról legyen szabad külön cikkben szólnom.

Szabó Samuel.

Egyleti mozgalmak.

Valasztmányi ülés 1887. október 31-én.

Tartott a elnök Szabó József elnöklété alatt, jelen voltak: Sigmund Ákos, Tóth Zsigmond, Szentgyörgyi Lajos, Dr. Szentkirályi Ákos, Dr. Nagy Mór, Dr. Hutz György, egyleti pénztárnok és Gamauf Vilmos egyleti titkár.

125. Az augusztus 11-én tartott ülés jegyzőkönyve felolvastatván — a mainak hitelesítésére Dr. Nagy Mór, Szentgyörgyi Lajos, és Dr. Szentkirályi Ákos tagtársak kéretnek fel.

126. E. titkár bejelentvén egyleti elnök Báró Bánffy Adám elhajalozását, tudatja, hogy elnök ur ő nmlga rendelkezése folytán a ravatalra koszoru helyzetetett és az egylet a temetésen küldötségileg képviseltetett — igazgató választmány a legmélyebb fájdalommal veszi tudásul buzgó elnökének korai gyászos elhunytát és ezen érzelmeinek az özvegyhez intézendő részvétiratban külön kifejezést is fog adni, valamint arról gondoskodni, hogy a jövő évi közgyűlés alkalmával Báró Bánffy Adám felett emlékbeszéd tartassék.

127. E. titkár jelenti, hogy elnök ur ő nmlga távolléte miatt a elnök Báró Josika Samuel vezette egyletünk kiküldöttségét király ő Felsége magas színe elé, hol az igen kegyes fogadtatásra talált. Az egyleti helyiség díszítése és világitása az általános vélemény szerint igen sikerült volt; — örvendetes tudomásul szolgál.

128, 129. Vándorgyűlési intéző bizottság a megállapított napi rendet és megszemléendő birtok névsorát küldi be; — időközben elnökileg elintézve lett.

130. E. titkár jelenti, hogy miután egyletünk elnökei közül egyik sem vehetett részt a vándorgyűlésen, az alapszabályok értelmében erre Báró Bánffy Dezső, mint az intéző bizottság elnöke lett felkérve; — tudomásul szolgál.

131. Az erdélyi gazdák VII-ik vándorgyűlése foganatosítás végett átteszi azon határozatot, hogy a mezőrendtartási törvény csak általános elveket tartalmazzon, az egyes helyi viszonyok szerinti különböző részletek megállapítása pedig a megyei autonomiára bizassék — az alapszabály értelmében a nmlgu ministeriumhoz fel fog terjesztetni. Egyszersmint intézkedés történik arra nézve, hogy az augusztus 11-ik jegyzőkönyv 114. pontja alatt felsorolt bizottság a szóban forgó előadói javaslatot mielőbb tárgyalhassa.

132. Az erdélyi gazdák VII-ik vándorgyűlése foganatosítás végett átteszi a következő határozatait:

a) néptanítók részére K.-Monostoron szünidei gyümölcsészeti tanfolyam rendeztessék.

b) a szolnokdobokamegyei gyümölcsészeti állapot és vándortanítói rendszer a többi megyével is közöltessék, végre c) egy népszerű gyümölcsészeti munkára pályázat hirdettessék, — igazgató választmány:

ad a) az itt kifejezett óhajt a földmivelési és közoktatási ministeriumokhoz fogja felterjesztetni;

ad b) a kellő adatok beszerzése után a törvényhatóságokkal fog közölni;

ad c) a pályázat eszméje elfogadtatván, a részletek megállapítására az irodalmi szakosztály log felkérteni.

133. Gámán nyomda számlája az „Erdélyi gazda“ 3/IV-éről — 140 frt 85 krral utalványozva lett.

134. 135. Szebeni katonai intendántura két rendbeli árverési hirdményei — lapban közöltettek.

136. Ministerium a katonai lövésszak ügyében hirdetményt küld — lapokban közöltetett.

137. Ministerium a mezőgazdasági rendtartás ügyében adandó egyleti véleményt sürgeti — 131 jkv. pont alatt elintézte.

138. Nográdmegyei gazd. egylet pártolni kéri azon óhajtát, hogy a mezőrendőri büntetéspénzek a megyei egyletek pénztárába folyjanak be; — tudomásul szolgál.

139. Kolozsmegye alispánja tudatja, hogy a mezőrendtartási előadói javaslat tárgyalására a megye részéről Bónis István, Gaal Elek és Barcsai Domokos urak lettek kiküldve; — tudomásul szolgálván, nevezett urak annak idején a közreműködésre fel fognak kéretni.

140. Borászati kormánybiztosság az 1888-ik évben Brüsszelben tartandó kiállításra hív meg — lapban kivonatosan közlendő.

141. Zemplénmegyei gazd. egylet tudatja, hogy Báro Sennyey Lajos híres páczini magyar gulyájában a bikaivadékokat lefoglalta s azt mindenkor octoberben, korábbi előjegyzések alapján, 1 $\frac{3}{4}$ éves korban darabonként 200 frtért elárusítja; — tudomásul szolgál.

142. Kecskeméti vidéki gazd. egylet tenyészmarhavásár programja — tudomásul szolgál, miután a lapban ismeretve lett.

143, 144. Gallicziai gazd. egylet és lótenyésztési részvénytársulat közgyűlési meghívói: — tudomásul szolgál.

145. A k.-monostori magkisérleti állomás alapszabályai; mellékletül lapunkhoz lettek elterjesztve.

146. Budapesti I. spodium és csontlisztgyár ajánlja csontlisztjét nagyobb vételeknél 6 frt 50, kisebb vételeknél 7 frttal métermázsáját; — a tagok figyelmébe ajánlhatik.

Hitelesítik:

Szentgyörgyi Lajos
Dr. Nagy Mór
Dr. Szentkirályi Ákos

Szabó József
egyleti alelnök.
Gamauf Vilmos
egyleti titkár.

Egyleti mozgalmak.

II.

A csikmegyei gazdasági egylet szeptember 30-án tartott igazgató választmányi ülésén felolvastatott Dr. Kozlovsky Wladimirnak, mint a krakói g. egylet kiküldöttének a szeszadó reform tárgyában megküldött emlékirata. — Ez ügyben előbb a választmány az országos gazdasági egyletnek határozatát várja be.

A szövetséges g. egyletek végrehajtó-bizottsága a szalmakivitel korlátozása iránt keresi meg az egyletet és adatok gyűjtésére kéri fel. Az egyesület területéről szalmakivitel nem történvén, a megkeresés tudomásul vétetett.

A „Mezőgazdasági rendtartás“ törvényjavaslatra, titkár felolvassa előterjesztését:

A 4 §-ban a 12 hold kiterjedésű birtoktest leszállítandó lenne 6 katasztrális holdra, vagy esetleg a birtoktest minimum területének meghatározása, a helyi körülmények számbavétele mellett a törvényhatósági bizottság hatáskörébe lenne utalandó, mely ezt szabályrendeletileg állapítaná meg. A 6. § szintén ez értelemben lenne módosítandó. Ha a minimum legalább 6 holdra szállítatik le, ösztönt nyerne a kisebb birtokosok is, hogy szétszórtan levő darab földjeiket, önként egy tagba összevonják, mit a 12 hold mellett hasztalan erőltetnének.

A 6. §-ba felveendő volna: hogy fiatal fenyőből (csoportból) kerítést állítani semmi szín alatt nem szabad. A fiatal fenyőből való kerítések építése, különösen fenyves vidéken annyira általános, hogy a szigorú erdőtörvény sem képes azt megakadályozni. Már pedig csak egyetlen ilyen kerítés felállításához szükséges anyag ezer meg ezer legszebb sugár fenyő elpusztítását követeli! A 32-ik §. 3-ik bekezdéséhez felveendő lenne: a hol a faiskolát a tanító kezeli s ezért külön díjt nem kap s külön díjazott faiskola kezelő vagy kertész nincs, ott az eladott csemeték árának 5%-a a kezelő tanítót illeti. A VII-ik fejezetben felveendő: §. Oly törvényhatóságok területén, hol még gazdasági egyesület nem létezik, ilyenek alakítása, jelen törvény életbelépte után legtovább egy év alatt a törvényhatósági gazdasági bizottság kötelességei közé tartozik. §. Miudazok, kik a törvényhatóság területén legalább 5 holdat bírnak, kötelesek a törvényhatóság területén működő s az egész törvényhatóságra kiterjedő gazdasági egyesület vagy egyesületek céljaira egyenes állam adó j o k ö s s z e g e u t á n é v o n k é n t 1% - o t f i z e t n i, mely befizetés az állami adóval rovatik ki és fizettetik be. §. Az ezen czimen törvényhatóságokint begyülemendő összeg, évenként a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium által a törvényhatósági gazdasági bizottság kezébe utaltatik ki, mely azt a törvényhatósága területén működő helyi érdekű gazdasági egyesületek, esetleg egyesületeknek adja ki. A XII. fejezetbe felveendő lenne a mezei kártételek becslésének miként való foganatosítására tartozó intézkedés, mert a javaslatban ez eljárásról szó sincsen. Az előterjesztés és a törvényjavaslatra vonatkozó javaslatok elfogadtatnak, a földmivelési ministeriumhoz leendő felterjesztéssel elnökség megbízatik. —

Felölös szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

H I R D E T É S E K.

KOPPEL ARTHUR BUDAPEST.

V. Arany János-utca 29.

Szállítható és szilárd acélvasutak gyára
ipari-, mező- és erdőgazdasági célokra:

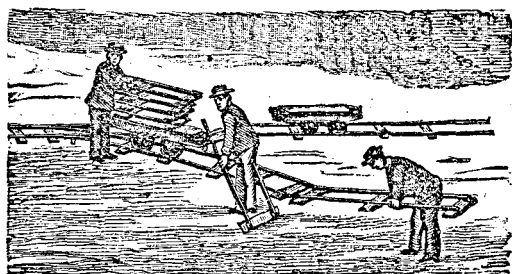
ERDEI VASUTAK.

Röpiratok, árjegyzékek, költségelőirányzatok, haszonvetési számítások ingyen.

Kérem
ajánlatokat
kérni!

(13.)

(7—8.)

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Gabona mérték	tisztá buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török-buza	100 kilo		1 köb-meter tűzifa	1 kilo marhahús	
helye	napja								széna	szalma			
k r a j c z á r o k b a n													
Budapest	november	14	metermázsa	705	—	548	540	540	600	—	—	—	—
Brassó	november	11	hektoliter	510	340	330	310	160	360	210	140	230	32
Deés	november	8	"	600	440	450	—	350	530	440	210	180	28
Fogarás	november	11	"	500	440	330	—	180	340	230	170	210	28
Gyula-Fehérvár	november	12	"	600	430	400	—	200	400	300	200	260	24—32
Kézdi-Vásárhely	november	10	"	480	400	310	270	150	400	250	80	220	24
Kolozsvár	november	10	metermázsa	670	—	470	—	400	460	300	240	300	34
Maros-Vásárhely	október	27	metermázsa	618	546	490	480	385	520	220	100	320	32
Nagy-Szeben	november	11	hektoliter	490	370	330	—	180	340	180	100	300	30—36
Nagy-Várad	november	8	"	482	384	316	285	188	320	280	160	350	44
Sepsi-Szent-György	november	14	"	480	420	330	300	150	340	300	100	150	24
Szász-Régen	november	10	"	500	425	300	285	160	300	260	180	260	28
Torda	november	12	"	550	375	350	300	170	375	300	30	238	32